

LUNDS
UNIVERSITET

BESLUT

Diarienummer V 2025/1065

Datum 2025-06-12

Adressat

Justitiedepartementet

Rektor

Yttrande över Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt (SOU 2025:31)

Ert diarienummer: Ju2025/00838

Lunds universitet har fått möjlighet att yttra sig över rubricerad remiss. Då betänkandet bedöms vara en expertremiss och expertisen finns inom flera verksamheter har universitetet valt att bifoga de yttranden som inkommit från fakulteterna i sin helhet.

Beslut

Beslut att avge de två bilagda yttrandena från Samhällsvetenskapliga fakulteten och Juridiska fakulteten har fattats av undertecknad rektor i närvaro av förvaltningschef Susanne Kristensson efter hörande av representant för Lunds universitets studentkårer och efter föredragning av verksamhetscontroller Magnus Ekblad, Universitetsledningens stab.

Erik Renström

Dokumentet är signerat digitalt, se slutet av dokumentet.

Dekan

Yttrande för remissen: Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt (SOU 2025:31)

Ju2025/00838

Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet, som anmodats att yttra sig över rubricerade remiss, avger följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av Sima Wolgast, lektor och forskare vid Institutionen för psykologi, Samhällsvetenskapliga fakulteten.

Sammanfattning

Samhällsvetenskapliga fakulteten avstyrker förslaget att i grunden avskaffa möjligheten till permanent uppehållstillstånd (PUT) för vissa grupper, och uttrycker allvarlig oro för de psykiska, psykosociala och samhälleliga konsekvenser som detta kan medföra. Bedömningen vilar på välgrundad forskning och erfarenhet från både psykologisk praktik och migrationsrelaterade studier.

Förslaget att utmönstra möjligheten till permanent uppehållstillstånd för stora grupper av skyddsbehövande saknar psykologisk och social hållbarhet. Det riskerar att förvärra psykisk ohälsa, försvåra integration och leda till social splittring. Istället för att införa fler hinder, bör migrationspolitiken bygga på evidens, långsiktighet och respekt för mänskliga rättigheter. Samhällsvetenskapliga fakulteten förordar därför att förslaget om utmönstring av PUT inte genomförs i sin nuvarande form.

Bakgrundsinformation

Psykisk ohälsa till följd av långvarig osäkerhet

Ett återkommande tema i migrationens psykologi är att existentiell och juridisk osäkerhet är en stark riskfaktor för psykisk ohälsa. Att leva med ett tillfälligt uppehållstillstånd innebär att individen befinner sig i ett tillstånd av limbo, där framtiden ständigt är villkorad. Detta undergräver känslan av trygghet, kontroll och förutsägbarhet – faktorer som är grundläggande för psykiskt välbefinnande (Miller & Rasmussen, 2017; Silove, Ventevogel & Rees, 2017).

Även betänkandet konstaterar att en längre tidsbegränsad vistelse, i kombination med en avlägsen möjlighet till medborgarskap, "kan utgöra viss risk för negativa hälsoeffekter" och att utrikes födda generellt uppvisar en högre förekomst av psykisk ohälsa (SOU 2025:31, s. 246–247).

Barn drabbas särskilt hårt

Barn är särskilt sårbara för långvarig osäkerhet kring uppehållstillstånd. Studier visar att barn i limbo ofta uppvisar ökad förekomst av depression, ångest och posttraumatiska symptom (Sirin & Rogers-Sirin, 2015; Fazel, Reed, Panter-Brick & Stein, 2012). Utredningen refererar till denna problematik, men utan att ta tillräcklig hänsyn till den långsiktiga psykologiska påverkan som uteblivna PUT-beslut innebär för barn och unga (SOU 2025:31, s. 252).

En kvalitativ studie av Lind, Hansen och Khoury (2023) visar att unga vuxna med tillfälliga tillstånd i Sverige har svårt att bygga framtidstro, etablera en stabil identitet och känna sig delaktiga i samhället. Osäkerheten kring fortsatt vistelse i landet försvårar utbildning, relationer och psykisk återhämtning efter flykt (Lind, Hansen & Khoury, 2023).

Etablering och integration hämmas

Från ett psykologiskt perspektiv är känslan av tillhörighet central för integration. När framtiden är oviss tenderar individer att skjuta upp investeringar i språkinläring, arbete, utbildning och socialt nätverkande – beteenden som annars främjas av stabila och långsiktiga förhållanden (Ager & Strang, 2008). Permanent uppehållstillstånd fungerar som en psykologisk grundplatta för tillit, motivation och framtidsplanering.

Utredningen förutsätter att etablering kan ske även under tillfälliga villkor, men motsägelsefullt nog påpekas också att individer kan behöva förlänga sina tillstånd flera gånger innan de ens kan ansöka om medborgarskap, vilket "kan utgöra viss risk för negativa hälsoeffekter" (SOU 2025:31, s. 247).

Strukturella konsekvenser: social fragmentering och ojämlikhet

Att skapa ett samhälle där vissa invånare är permanenta medan andra är tillfälliga innebär en institutionalisering av ojämlikhet. Forskning visar att denna typ av "prekära legaliteter" riskerar att förstärka social exkludering, misstänksamhet, och känslan av att inte höra till – både för individen och majoritetssamhället (Menjívar & Abrego, 2012). I praktiken kan detta innebära ökad segregation och minskad samhällelig sammanhållning.

Forskning och internationella rekommendationer

Flera internationella organisationer, däribland UNHCR (2020), betonar vikten av att flyktingar ges tillgång till långsiktiga lösningar såsom PUT eller medborgarskap. Tillfälliga tillstånd som kräver upprepade förnyelser skapar en ohållbar psykosocial situation. Svensk och internationell forskning stödjer detta: stabila legala förutsättningar ökar möjligheten till psykisk återhämtning, integration och aktivt samhällsdeltagande (Nickerson et al., 2019; Lind et al., 2023).

Referenser

- Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166–191.
<https://doi.org/10.1093/jrs/fen016>
- Fazel, M., Reed, R. V., Panter-Brick, C., & Stein, A. (2012). Mental health of displaced and refugee children resettled in high-income countries: Risk and protective factors. *The Lancet*, 379(9812), 266–282.
[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(11\)60051-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(11)60051-2)
- Lind, J., Hansen, M., & Khoury, L. (2023). *The impact of temporary residence permits on young refugees' abilities to build a life in Sweden*. Malmö universitet: MIM Working Paper Series.
- Menjívar, C., & Abrego, L. J. (2012). Legal violence: Immigration law and the lives of Central American immigrants. *American Journal of Sociology*, 117(5), 1380–1421. <https://doi.org/10.1086/663575>
- Miller, K. E., & Rasmussen, A. (2017). The mental health of civilians displaced by armed conflict: An ecological model of refugee distress. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 26(2), 129–138.
<https://doi.org/10.1017/S2045796016000172>
- Nickerson, A., Bryant, R. A., Schnyder, U., Schick, M., Mueller, J., & Morina, N. (2019). Emotion dysregulation mediates the relationship between trauma exposure, post-migration living difficulties and psychological outcomes in refugees. *Journal of Affective Disorders*, 253, 47–54. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2019.04.020>

- Silove, D., Ventevogel, P., & Rees, S. (2017). The contemporary refugee crisis: An overview of mental health challenges. *World Psychiatry*, 16(2), 130–139. <https://doi.org/10.1002/wps.20438>
- Sirin, S. R., & Rogers-Sirin, L. (2015). The educational and mental health needs of Syrian refugee children. *Washington, DC: Migration Policy Institute*.
- UNHCR. (2020). *Legal considerations regarding access to territory for persons in need of international protection in the context of the COVID-19 response*. Genève: UNHCR.

Juridiska fakultetsstyrelsen
Torvald Larsson, universitetslektor
Vladislava Stoyanova, docent

Remiss: Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt (SOU 2025:31)

Ju2025/00838

Juridiska fakultetsstyrelsen, som beretts möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed avge följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av universitetslektor Torvald Larsson och docent Vladislava Stoyanova.

Vidarebosatta flyktingar

Internationell rätt, människorättslagstiftning och EU-rätt förpliktar inte stater att bevilja migranter, inklusive flyktingar, permanenta uppehållstillstånd.¹ Detta är en fråga om nationell rätt, även om det i EU-rätten har införts vissa viktiga begränsningar för vissa kategorier av migranter. Även när det gäller flyktingar, som kan betraktas som en sårbar grupp och därför specifikt behandlas enligt internationell rätt,

¹ Stoyanova, V. (2022). Temporariness of Refugee Protection: For What and in Whose Interest? Cessation of Status as Related to Revocation of Residence Permits. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 29(5), 527-549.

genom Flyktingkonventionen från 1951, finns det ingen skyldighet att bevilja permanenta uppehållstillstånd.

Flyktingar som kommer in i Sverige via vidarebosättning har dock traditionellt beviljats permanenta uppehållstillstånd. Om de skulle beviljas tidsbegränsade tillstånd, skulle detta inte i sig strida mot internationell rätt och människorättslagstiftning. Med tanke på det förfarande som används för att genomföra deras inresa i Sverige är det dock, enligt fakultetsstyrelsen, inte motiverat att bevilja dem tillfälliga tillstånd.

Visserligen bör det vara möjligt att återkalla ett uppehållstillstånd, inklusive ett permanent tillstånd, om den vidarebosatta flyktingen utgör ett hot mot den nationella ordningen eller säkerheten.

Huvudregeln bör dock, enligt fakultetsstyrelsen, vara permanent uppehållstillstånd eftersom det inte är troligt att dessa individer kommer att lämna Sverige. Det ligger inte i Sveriges intresse att hålla denna relativt begränsade grupp av flyktingar, vars inresa har godkänts av Sverige i ett reglerat förfarande, i en osäker situation genom förlängning av tillfälliga uppehållstillstånd.

Ökad betydelse av svenskt medborgarskap och villkoren för att beviljas svenskt medborgarskap

I den nu aktuella utredningens uppdrag ingår att ta ställning till hur möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd ska utmönstras för vissa grupper. Som anges i betänkandet (s. 161 och 168) blir i dag flertalet tillstånd förlängda eftersom grunden för tillståndet fortfarande finns kvar.

Fakultetsstyrelsen vill här lyfta fram några uttalanden i betänkandet:

Sidan 243: ”För de individer som berörs av utredningens förslag om utmönstring av permanent uppehållstillstånd kommer den trygghet som en rätt till permanent vistelse i Sverige innebär inte att kunna uppnås förrän vid förvärv av svenskt medborgarskap.”

Sidan 243: ”De utlänningar som berörs av utmönstringen av permanent uppehållstillstånd kommer att kunna förvärva svenskt

medborgarskap om de bedöms ha välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd. För de enskilda som berörs innebär detta att det i vissa fall kan bli svårare att förvärva svenskt medborgarskap.”

Sidan 246: ”En övergripande konsekvens för alla individer som omfattas av utredningens förslag om hur möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd ska utmönstras för vissa grupper är att den trygghet som en rätt till permanent vistelse i Sverige innebär inte kan uppnås förrän vid förvärv av svenskt medborgarskap, dvs. efter en längre tids vistelse i Sverige.”

Om förslagen i betänkandet genomförs torde, mot bakgrund av det ovan sagda, villkoren för att beviljas medborgarskap komma att spela en viktigare roll. Om dessa villkor samtidigt skärps eller blir mycket svårare att uppfylla – jfr förslagen i SOU 2025:1 – uppstår risken att individer eventuellt måste bo på obestämd tid med tillfälliga uppehållstillstånd i Sverige och ständigt ansöka om förlängning av tillstånd.

Förlängning av uppehållstillstånd

I betänkandet (s. 273) noteras att ansökningar om tillståndförlängningar normalt beviljas: ”Ett eventuellt ökat antal förlängningsärenden hos Migrationsverket bör under rådande omständigheter inte leda till en tydligt ökad måltillströmning för migrationsdomstolarna. Detta eftersom i stort sett alla förlängningsansökningar beviljas.”

Detta motverkar syftet med att bevilja tillfälliga tillstånd som regel. Det skulle enligt fakultetsstyrelsen kunna vara mer effektivt att göra det enklare att återkalla redan beviljade permanenta tillstånd.

Enligt delegation

Torvald Larsson

Vladislava Stoyanova

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign